

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Posudek oponenta práce

Jméno autora(ky)	Juliana Jarábková
Název práce	Závislost na kouření a internetu u jedince s lehkým mentálním postižením
Studijní obor	Výchovná práce ve speciálních zařízeních
Oponent práce	Mgr. Martin Kaliba
Rok obhajoby	2020
Rozsah práce (počet):	56 stran
Použitá literatura (počet)	32 + 11 webových zdrojů

Hodnocení obsahové struktury práce:

a) zhodnocení tématu a cílů práce

Zhodnocení tématu práce:

Předložená bakalářská se zaměřuje na velmi aktuální a zajímavé téma. Nosnost oblasti závislostního chování (zejména na internetu) je v současnosti více než zřejmá. Autorka se v rámci své práce zaměřila na cílovou skupinu osob s lehkým mentálním postižením, což vnímám pozitivně. Také souhlasně s autorkou vnímám, že závislostní chování u této cílové skupiny zatím není současnou literaturou dostatečně reflektováno. Pozitivně také hodnotím autorčiny praktické zkušenosti a snahu výsledky své práce aplikovat v praktické rovině v podobě námětů.

Zhodnocení cílů práce:

Podle zadání práce je cíl práce formulován takto: „*Prakticky orientovaná část závěrečné práce bude zkoumat projevy závislostí u vybrané skupiny osob s lehkým mentálním postižením, a to i s ohledem na jejich etiologii včetně návrhu opatření vedoucích k eliminaci závislosti/í u dané cílové skupiny.*“ Při hodnocení naplnění cíle vnímám jako hlavní problém to, že autorka ve své práci absolutně rezignovala na snahu rizikovost chování cílové skupiny jakýmkoliv způsobem kategorizovat. Projevy závislosti na internetu nepopisuje u žádného klienta/respondenta, poté tedy nedává smysl ani navrhovat opatření vedoucí k „eliminaci“ takového chování. Na str. 10 je pak cíl formulován takto: *Hlavním cílem bakalářské práce je popsat rizikové chování u jedinců s lehkým mentálním postižením*“. To se možná částečně podařilo u problematiky kouření, u užívání internetu ovšem rozhodně ne. Má základní výtka tedy zní: jak autorka může popisovat závislostní chování u respondentů s LMP, když nestanovila žádná kritéria pro závislost a ani nevyužívá žádný dostupný nástroj, kterým by respondenty mohla „otestovat“? Proč například v příloze práce uvádí Fagerströmův test závislosti na nikotinu (jehož autorovi

lehce zkomolila jméno), když s ním ve výzkumu nepracuje? Jakou logiku má záměrný výběr respondentky, která internet využívá příležitostně, pro popis závislostního chování na internetu? Metodologická stránka obecně vykazuje řadu slabin. V zadání práce autorka uvádí: „Z metodologického hlediska bude využito metody rozhovoru.“ V rámci praktické části pak portfolio použitých metod (což by v rámci triangulace dat bylo jistě přínosem) rozšiřuje na: využití metod „anonymních případových studiích, rozhovorů, pozorování a kazuistik.“ Metodologie práce je však netransparentní, autorka nepopisuje průběh popisovaného zúčastněného pozorování, nestanovuje kritéria ani neudává žádné bližší informace nebo výstupy. Kazuistiky jsou zpracovány přehledně, ale nejdou do hloubky problém, o závislosti se nedozvíme moc, o závislosti na internetu bohužel vůbec nic. Spíše se jedná o výčet toho, kolik klient cigaret vykouří, respektive vykouřil. Ani o zpracování dat z rozhovorů se příliš nedozvíme, autorka neuvádí způsob kódování, nebo jiné formy zpracování dat. Jejich zhodnocení je na necelých dvou stranách, část obsahující interpretaci dat pal (i s doporučeními pro praxi ve formě aktivit) i s obrázky necelých 8. Cíl práce proto, bohužel, musím hodnotit jako nenaplněný.

b) zhodnocení metodologické stránky práce

<i>Komparativní zpracování tématu práce</i>	ano ☐	ne ☐	S výhradami ☒
<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	ano ☐	ne ☒	S výhradami ☐
<i>Užití zahraniční literatury a zdrojů</i>	ano ☐	ne ☒	S výhradami ☐
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	ano ☐	ne ☒	S výhradami ☐
<i>Užití kvalitativních metod výzkumného šetření</i>	ano ☐	ne ☐	S výhradami ☒
<i>Užití kvantitativních metod výzkumného šetření</i>	ano ☐	ne ☒	S výhradami ☐
<i>Realizace originálního metodického postupu</i>	ano ☐	ne ☒	S výhradami ☐
<i>Zaměření na komparativní historický náhled</i>	ano ☐	ne ☒	S výhradami ☐
<i>Splnění deklarovaných cílů práce</i>	ano ☐	ne ☒	S výhradami ☐

Hodnocení formálních kritérií práce:

<i>Užití předepsaného rozsahu práce</i>	ano ☒	ne ☐	S výhradami ☒
<i>Vhodná grafická úprava stránkování a textu</i>	ano ☐	ne ☐	S výhradami ☒
<i>Užití akceptované formy citací</i>	ano ☒	ne ☐	S výhradami ☒

Přiměřený rozsah literatury a zdrojů	ano ☒	ne ☐	S výhradami ☐
Přiměřená forma příloh	ano ☒	ne ☐	S výhradami ☒

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce:

a) Zásadním problémem práce (resp. výzkumné části) je její metodologické neukotvení, resp. nenaplnění cíle (autorka se nezabývá tím, co je uvedeno v zadání práce a v jejích cílech). Podrobněji viz. výše

b) Za zásadní problém teoretické části práce považuji nedostatečnou propracovanost teoretických východisek pro autorčinu praktickou část. Studentka velice často odkazuje na internetové, spíše sekundární nebo populárně naučené zdroje. Naopak zcela chybí zásadní práce popisující aktuální adiktologický pohled na (zejména online) závislostní chování (Kopecký, Šmahel, Vacek, Chráska a mnoho dalších). Jedinou publikaci, která se zabývá závislostí na internetu (a kterou autorka má v zadání práce na prvním místě jako základní východisko) cituje v celém textu jednou! Problémem jsou i relativně (téma závislosti na internetu je velmi aktuální a literatura z roku 2011 je už zkrátka v mnohém nerefluktující současnou situací) starší zdroje. Nejnovější jsou publikace z roku 2015. Autorka nevyužívá ani základní publikace k rizikovému chování obecně (např. Miovský a kol. Primární prevence rizikového chování ve školství) a základní pojmy definuje opět na základě webových stránek.

c) Tento deficit pramenů se pak logicky odráží v určité zkratkovitosti, kdy autorka podle mého názoru některým konceptům příliš nerozumí. Viz. např. tvrzení: „Naprostá abstinence u dospělého člověka ve vztahu k tabáku, alkoholu a internetu je ideálním stavem“. V případě internetu si to např. já osobně určitě nemyslím. Dále například aktuálnost problémů spojených s kouřením dokládá data z roku 2008, bez opory o data působí poměrně směle i tvrzení, že „závislost“ u respondentů často způsobilo špatné rodinné zázemí.

d) Nedostatečné ukotvení pojmu závislost (autorka vůbec nereflektuje rozdíly mezi pojmy rizikové užívání, návyk, závislost, atd.) se pak dále odráží např. ve stanovení výzkumných otázek (je např. otázka množství utracených finančních prostředků za cigarety znakem závislosti? Vždyť autorka sama přiznává, že klienti si cigarety vyžebrají, vymění je za mobilní telefon atd.)

e) Na výzkumnou otázku č. 1 Do jaké míry ovlivňuje závislost na internetu společenský život osoby s lehkým mentálním postižením? Podle mého soudu autorka neodpověděla, v jejím vyhodnocení píše o využívání internetu ve volném čase. Ve druhé výzkumné otázce autorka zaměřuje dvě rozdílné problematiky-závislost na internetu a rizika, která jsou (mohou být) s využíváním nových technologií spojena. Ani tato rizika ale adekvátně nevymezuje, a to ani v rámci teoretických východisek. Omezuje se pouze na prosté konstatování toho, že nejčastější formy jsou kyberšikana a kybergrooming. Zcela pak opomíjí celou širokou oblast dalších rizik, z nichž mnohé budou v praxi klienty s LMP ohrožovat mnohem více a častěji. Poslední výzkumná otázka je špatně formulovaná, tím pádem je její vyhodnocení v podstatě nicneříkající (viz. „respondent utratí za cigarety zhruba 900 Kč“ Myslí tím autorka za měsíc? Za rok? Za týden? Co když respondent cigarety vymění nebo dostane?

f) Navržená opatření do praxe jsou určitě zajímavými náměty na vyplnění volného času u osob LMP, ale bohužel nejsou v žádném případě příkladem efektivní prevence (autorka v textu nemá jedinou aktuální publikaci, kde by zásady efektivní prevence byly vymezeny, pokud by si toto nastudovala, zjistí, že jí navrhované aktivity spadají do kategorie neefektivní strategie).

Kritérium „klienti si na internet nebo cigaretu během aktivity ani nevzpomenou“ bohužel nelze akceptovat.

Zásadní připomínky k formální úrovni práce:

a) Dost zvláště působí to, že pokud se autorka zabývá závislostí na internetu, není tento pojem na mnoha místech textu ani gramaticky napsán správně. Objevují se např. internet (s. 30, 31), interntet (s. 31), interent (s. 4) nebo intenret (s. 32), závislost, závislost (s. 46), nebo závislost. Jedná se samozřejmě o relativní maličkost a chybu jistě může udělat každý, takové množství neopravených chyb ale budí otázku, zda stejně nepečlivě autorka nepřistoupila i ke zpracování důležitějších aspektů práce. Překlepů je v práci celkově velké množství, namátkově např. místo autora Kavalír „Kalvír“, respondentka místo respondentka atd. Objevují se i další chyby (např. pravopis čárek, s. 34, 45, 46, 47, psaní velkých počátečních písmen, s. 57). Chyby se objevují v odkazech na zdroje (Kalvír, 2009, zdroj z roku 2014 nemůže být citován ve zdroji z roku 2008 atd.)

b) Svým rozsahem se jedná v podstatě o velmi subtilní práci. Čistý text najdeme na straně 10-48, což po odečtení prázdného místa, obrázků, tabulek a částí textu, které jsou psány v odrážkách, posouvá práci minimálně na samou hranici minimálního požadovaného počtu stran.

Otázky k obhajobě práce:

a) Podle autorky je v práci využito metod anonymních případových studiích, rozhovorů pozorování a kazuistik. Jak autorka chápe rozdíl mezi pojmy kazustika a případová studie?

b) Jak autorka chápe pojem „návrh preventivního opatření kouření pro skupinu osob s lehkým mentálním postižením“? O jaký typ prevence se jedná? Jedná se vůbec o prevenci, nebo o (jak autorka používá) „eliminaci“?

Výsledné zhodnocení práce a závěr posouzení:

Předložená práce **splňuje** podmínky a nároky kladené na BP jen se zásadními připomínkami. Vzhledem k tomu, že je autorka teprve na počátku svých zkušeností se psaním odborných textů, přimlouvám se za to, aby v případě, že autorka svoji práci dostatečně obhájí, bylo hodnocení E.

Navržené hodnocení: **E**

Hradec Králové 21. 4. 2020

.....
datum a místo

.....
Mgr. Martin Kaliba